నాకు నచ్చిన కథను గురించి పాఠకులు విశ్లేషణ రాసి పంపితే ప్రచురిస్తాం. తగిన విశ్లేషణకు పారితోషికం ఉంటుంది

నాకు నచ్చిన కథ!

"ఎసరూ - అత్తిసరూ" కథా విశ్లేషణ

పరిచయం. – మునిపల్లెరాజు

భారతదేశపు ఆధ్యాత్మిక సాంస్కృతిక అఖండతకు, ఏకతకు ప్రతీకలు మూడు - హిమాలయాలు, గంగానది, రామాయణ కావ్యం.

ఆంధ్ర లేక త్రిలింగ దేశాన్ని తర తరాలనుండీ భావసమైక్యతతో ప్రభావితం చేసిన శక్తులు - తిరుపతి వెంకటేశ్వరుడూ, శ్రీశైలం మల్లికార్జునుడూ, యాదగిరి నరసింహుడూ, గోల్కొండ రామదాసూ, త్యాగరాజూ పోతులూరి వీరబ్రహ్మం, క్రిష్ణా గోదావరీ నదీమతల్లులు.

ఈ చివరి శక్తి గోదావరి - అఖండ జీవనది - వ్రాయించిన కథ యిది. పోతనామాత్యుడు సవినయంగా చెప్పుకొన్న ఆత్మనివేదనలో- "పలికెడిది భాగవతమట, పలికించినవాడు రామభద్రుండట" అనే ఋషి వాక్కు వుంది. బి.వి.యస్ రామారావు అనే అజ్ఞాత ఇంజనీరు, తను సివిల్ ఇంజనీరుగా పట్టభద్రుడైనా, గోదావరి కలల్లో మమేకమై యంత్రాల ఇంజనీరుగా మారి ఆ గోదావరి నదీ జలాల నీటి పారుదల శాఖలో తన వుద్యోగ జీవితమంతా గడిపిన స్వాప్నికుడు. ఆయన రచించిన యీ కథ. తన భాషలో గాక గోదావరి నదీ తీరనుడికారంతో వెలువడటానికి చోదక శక్తి ఆనదీమతల్లే గదా. కనుక కథకుడికి నాతో పేచీరాదు.

మరొక కారణం వల్ల గూడా యీ కథవైపు నేను ఆకర్షితుడనైనాను.

సుమారు రెండేళ్లక్రితం, ప్రముఖ కథకులు కాళీ పట్నం రామారావు గారింట్లో ఒక వృద్ధ మాతృమూర్తి పరమపదించింది. ఆమె సహస్రమాసజీవి. సకాలంలో వచ్చే సహజమరణం- ఆతల్లిది. కాని విజ్ఞులైన రామారావు మాష్టారు గూడా ఆ వియోగానికి సమాధాన పడలేక దుఃఖ భారంతో విలపిస్తూ బంధుమిత్రబృందానికి కనిపించారు.

పలకరింపులకు తరలి వెళ్లిన మిత్రులు అనునయించారు.

"మాష్టారూ, ఆమె నిండు జీవితం జీవించింది. మనుమలు పెళ్లిళ్లు చేయించింది. ముని మనుమల చదువులు చూసింది. ధన్య జీవిగదా, ఎందుకు రొదిస్తారు?"

మాష్టారుగారి సమాధానాన్ని వాళ్లబ్బాయి కాళీపట్నం సుబ్బారావు నోటినుంచి నేను విన్నాను.

"బాబూ, మరణించిందని కాదు నేను దుఃఖిస్తున్నది. మళ్లీ అటువంటి గొప్ప మానవతా విలువలున్న వ్యక్తి కనిపించదు గదా."

ఆంధ్రదేశాన్ని చీకటి శతాబ్దాల పాశవిక నాగరికత దిక్కుగా నడిపిస్తూన్న సినిమా నిర్మాతలు, శివసాహిత్య అశ్లీల హింసా కుహనా విద్యావంతులు, ప్రాంతీయ కుల తత్వ పోషకులైన మిథ్యారాజకీయ దురంధరులూ, పై వ్యాఖ్యకు చలించక పోవచ్చుగాని హృదయమున్న ప్రతి సామాన్య వ్యక్తి, కొంచెం ఆగి నిదానంగా ఆలోచించుకొనే వ్యవధిని కల్పించే సమాధానం ఇది.

అప్పటి నుంచీ నేనూ అన్వేషిస్తున్నాను-- మాష్టారు పూజించిన అటువంటి వృద్ధ మాతృమూర్తి. మూర్తిమంతాన్ని ఏ కథకుడైనా కథా నిబద్ధం చేశాడా- అని.

మా అమ్మను కథా వస్తువుగా మార్చి నేను వ్రాసిన అమ్మ కథలూ, పూనాలో లా కాలేజి మిత్రుడు. ఇన్‌కమ్‌టాక్స్ కమిషనర్‌గా దూరమై పోయిన గోగినేని సత్యనారాయణ వ్రాసిన అద్భుతమైన తల్లి కథలు- ఎన్నింటినో స్మృతికి తెచ్చుకొన్నాను. కాని యీ కథల్లో తల్లిమూర్తి కన్పించలేదు. ఎట్లా కన్పిస్తుంది? ఈ తల్లి గోదావరి తీరవాసి. ఈ తల్లి డొక్కా సీతమ్మను పోలిన తెలుగుతల్లి- అన్నపూర్ణ.

ప్రతి జాతికి ఒక ప్రత్యేక భాష- ప్రతి నదికీ ఒక వైయక్తిక భాష. గోదావరి వేదఘోష, గోదావరి వేదనాత్మ ద్విజటగా అభివ్యక్తీ కరించుకొనే కథ. ఎందుకంటే ఈ కథలో గోదావరి నిరామయ తపస్వినిగా సముద్ర దిశగా పారుతూన్న కళలో లేదు. వరదల్లో రుద్రకాళి నృత్య భాషతో వుప్పొంగి పోతున్న భీభత్స సుందరి- ఆమె. నేను గవేషిస్తున్న మూర్తి లభించింది.

కథా కాలపరిధి- ఒకే ఒక్కరోజు. సూర్యభగవానుడు దర్శన మివ్వని రోజు. ప్రధాన పాత్ర-నదిదే-అని చెప్పుకొన్నాంగదా.

ఒక వృద్ధ బ్రాహ్మణ వితంతువు- వర్ధనమ్మ

ఆమె మనవడు భాస్కరం- చిరుద్యోగియైన సన్నకారు 'హెన్‌పెక్డ్ హస్బెండ్.'

అతని భార్య కమల. తరాల అంతరం అనబడే జనరేషన్ గ్యాప్‌కు సరైన రూపకల్పన.

చివరగా- సత్తిగాడు అనబడే ఒక శ్రామికుడు.

రాజమండ్రి లంపెన్ ఎలిమెంట్. (ఈమాట ఎందుకంటున్నానో కథ చదివితే తెలుస్తుంది).

నిజానికి వర్దనమ్మ గారికి మానసపుత్రుడు చివరకు వారసుడు.

ఈ పాత్రలతో నడిచే గొప్ప హ్యూమన్ డ్రామా. ఏ సంఘటనలోనూ పాశ్చాత్య కథాకథన ప్రభావం లేదు. ఏ పాత్ర స్వభావంలోనూ యిసుమంత అసహజత్వమూ కనిపించదు. అచ్చమైన తెలుగు కథ. అందరి ముసలమ్మల మరణాలూ దుస్సహపరివేదనలు కావు. కాజాలవు. కాని యీ కథలోని వర్ధనమ్మ మరణం మాత్రం అట్టి తీవ్రసంవేదనను కలుగ జేస్తుంది. సత్తిగాడు అమాయికంగా అన్న మాటలు, కొద్ది క్షణాల్లో జరుగనున్న ఒక విషాద సంఘటనకు నాందీ వాక్యాలుగా నిలిచిపోగా పాఠకుడు ఒక ఆర్ద్రమైన విషాదాను భూతికిలోనై తిరిగి తిరిగి వాటిని మననం చేసుకొంటాడు ("ఇయ్యాల సూడండి. గోదారంతా గాలించి మీ జన్మలో యింక పుల్లల్ని కొనక్కర్లేకండా చేత్తాను"). అవును, అంతే జరిగింది గదా అని.

కథలు- రెండు రకాలు. మేధస్సుతో ప్రభావితమైనవీ, హృదయంతో ప్రభావితమైనవి. శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారి మాటల్లో- ఎక్కడ మేధస్తు ప్రధానమో అక్కడ అనుభూతి తక్కువ.

ఎక్కడ పునాది హృదయమో ఆ కథ కళాబంధురం.

ఈ కథకు హృదయం పునాది. అందువల్ల రససిద్ధి లభించింది.

పెద్ద విశ్లేషణ కథ రమ్యతకు చెడుపు. అందువల్ల మీరే చదువుకొని నిజం నిగ్గు తేల్చుకోండి.

ఎసరూ-అత్తెసరూ

శ్రీ.బి.వి.యస్.రామారావు

గోదావరిగట్టు, ఆ గట్టు నానుకొని ఒక వీధి, ఆ వీధిలో ఒక చిన్న పెంకుటిల్లు. ఆ యింట్లో వర్ధనమ్మ అనే ఒక బామ్మగారు. ఆ బామ్మగారికి భాస్కరం అనే వారసుడు, ఆ వారసుడికి కమల అనే ఇల్లాలు.

నాలుగు రోజులు ముసురు తర్వాత తొలిపొద్దువేళ.

'వర్ధనమ్మగోరూ! వర్ధనమ్మగోరూ! ఇంకా పూర్తిగా తెల్లారకుండానే ఎవరిదో పిలుపు.'

" మీ బామ్మగారి నెవరో పిలుస్తున్నట్టున్నారు" అంటూ భర్తను లేపింది కమల.

"అబ్బా! నువ్వే లేపవే" వళ్ళు విరుచుకొని ముసుగు మరింత బిగించాడు భాస్కరం.

"పరగడుపునే బోడి మొహం ఎలా చూడనండీ. మీరే లేపండీ."

పెంచి పెద్దచేసి ఓ ఇంటివాడిని చేసిన బామ్మను నిన్నగాక మొన్నొచ్చిన ఇల్లాలు బోడిమొహం అన్నందుకు మనస్సు చివుక్కుమంది భాస్కరానికి.

"వర్ధనమ్మగోరూ! వర్ధనమ్మగోరూ!"

"ఎవరువారూ" అంటూ వర్ధనమ్మే పలికింది ఈసారి. తన స్థూలకాయాన్ని అదుపులోనికి తెచ్చుకొని కిటికీకేసి జరిగి చిడతను తప్పించి ఓ రెక్కను మెల్లిగా తెరచింది వర్ధనమ్మ.

> తెలుగు కథ అంతర్జాతీయ స్థాయిలో తన కీర్తి పతాకను ఎగురవేసిందనే సత్యం సాహిత్యాభిమానులందరికీ తెలిసిందే. ఆనాటి నుండి ఈనాటి వరకు మనకు మంచి కథలకు కొదవలేదు. సాహిత్యపు విలువల్ని జీవితపు విలువల్ని ప్రతిబింభించే ఆనాటి ప్రసిద్ధ కథకుల కలం నుండి జారిన పసిడి తునకల వంటి కథల్ని ఏరి ఈతరం వారికి అందించి, వాటి విలువల్ని విశ్లేషించే ప్రయత్నమే ఈపాతకథ పరిచయం.

కిటికీ అడ్డు తగిలి "మామ్మగోరూ" అంటూ మళ్ళీ పిలిచాడు సత్తిగాడు.

"ఓరి నువ్వట్రా సత్తిగా."

"అదేంటి మామ్మగోరూ ఇంకా తొంగున్నారు. లెగండి గోదారి పొంగేసినాది. నది మంచి పోటుగా వుంది."

"అలాగట్రా. అడ్డులే. ఏదీ చూడనీ" అంటూ కిటికీ రెండోరెక్కని భళ్ళున తెరిచింది.

గోదావరి నురగలతో గలగలమంటూ పరవళ్ళు తొక్కుతోంది. దూరాన్నించి ఆనకట్ట హోరుకు సాయం. గాలి హోరు తోడై చెవులు గింగిర్లెత్తిస్తున్నాయి. గోదావరంచున దూరంగా ఉదయసూర్యుని తొలికిరణాలు కాంతిని పుంజుకుంటున్నాయి. వర్ధనమ్మకి కళ్ళు మెరిశాయి.

"ఒరే పుల్లలేమైనా కొట్టుకొచ్చాయిరా గోదాట్లో."

"అందుకే కదమ్మా నేనొచ్చింది. జాలరిపేట జనమంతా తెప్పలుచ్చుకొని ఏట్లోకి దూకేశారు. సుక్కపొడవకుండా ఆరు నేరేడు దుంగల్ని, మూడు మద్ది దూలాల్ని అంకాలమ్మ రేవుకాడికి సేరేశారు. తుమ్మమోళ్ళ సంగతి సెప్పనేక్కర్లేదు. బొడ్డూడని కుర్రనాయాళ్ళు సైతం కర్రకి దొంకిణీ కట్టి లాగేత్తున్నారు"

గోదావరికి వరదొస్తేచాలు వర్ధనమ్మకి కాళ్ళు నిలబడవు. వరదలో కొట్టుకువచ్చే కంప, కలపనీ ఈది పట్టుకోవడానికి కూలీల్ని పురమాయించి ఏడాదికి సరిపడే వంటచెరకు చేరేసుకుంటుంది. పొద్దున్నే ఓ కుంచెడు బియ్యంవార్చి పాతచింతకాయో, మాగాయి పచ్చడో వేసి కూలీలకి పెట్టడం, వాళ్ళు ఈది పట్టిన దుంగల్ని గట్టుకు చేరెయ్యడం, వాటిని నరికించి పెరట్లోకి

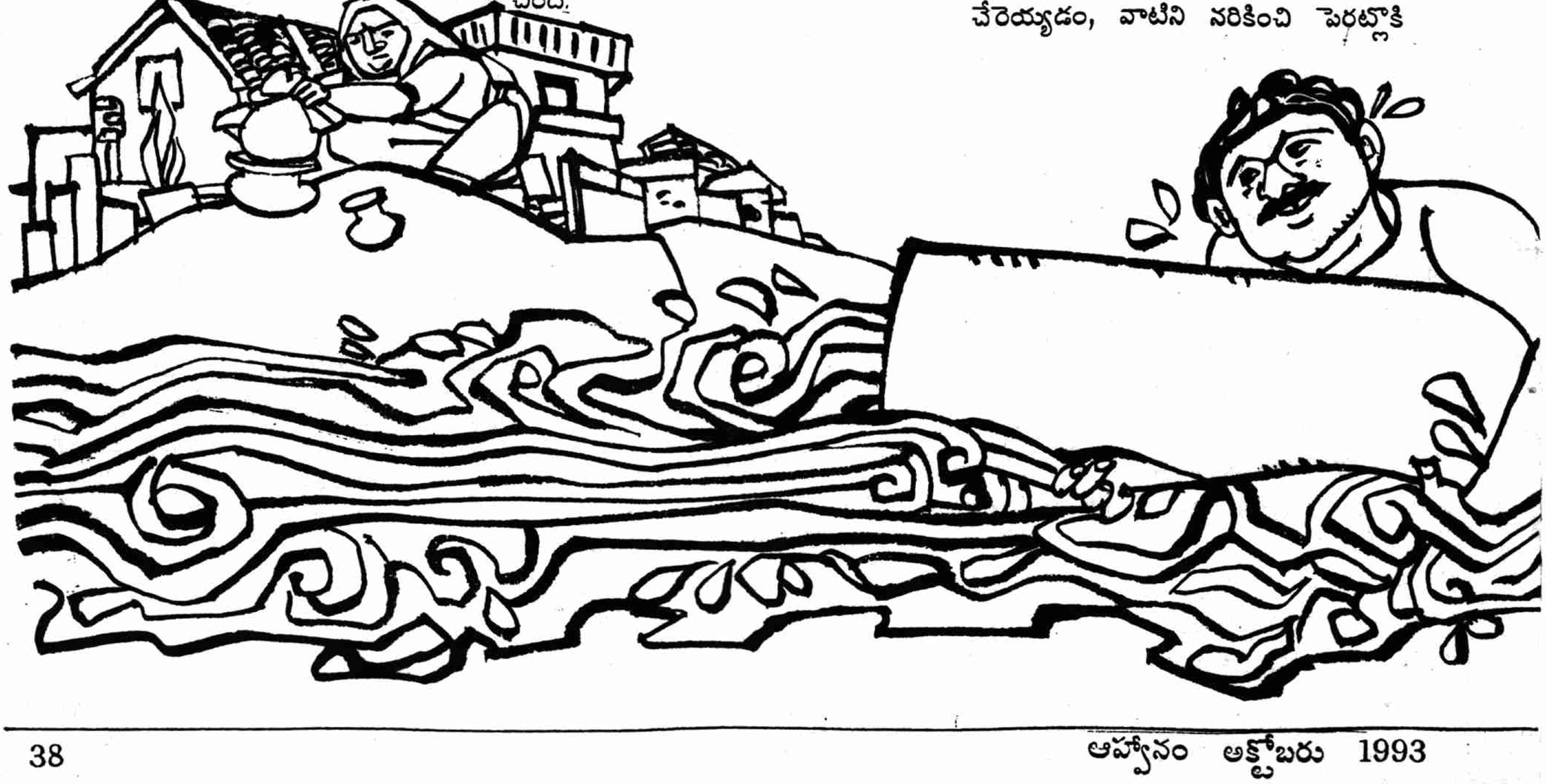

సర్ధించడం వరదరోజుల్లో ఆవిడ వ్యాపకం. కరాయి ఎంత యిస్తే అంత సరిపెట్టుకోడం కూలీలకు రివాజు.

"నాకసలు డబ్బేవద్దు. సందేళే మరో సారి వేడిగా పట్టెడన్నం పెడితే చాలు" అనే వాళ్ళలో సత్తిగాడొకడు.

"మామ్మగోరూ! అన్నం యేడిగా వండండి. మాగాయి పచ్చడి వద్దే పెయ్యండి. తినేసి గోదారంతా ఈదేత్తాను. ఈలోగా రేవుకాడకెళ్ళి కాత్త పుక్కిలించి వచ్చేత్తాను. ఈ ఏడు చింత, తుమ్మ కాకుండా టేకు, ఏగిస మీ పొయ్యిలో మండాల" అంటూ మెరుపులా మాయమయ్యాడు సత్తిగాడు.

నాలుగు రోజులుగా ముసురు మరుగునపడి పొద్దు నియమంగల తనని పస్తులు పెట్టిన సూర్యభగవానుణ్ణి కోపంగా చూసి వాలయితీగా ఓ దండం పెట్టి గుడికేసి తిరిగి శిఖర దర్శనం చేసుకొని ఆ చేత్తోనే మరో దణ్ణం పెట్టి కార్యాచరణ కుపక్రమించింది వర్ధనమ్మ.

* * *

నీళ్ళపొయ్యి అంటించడానికి పెరట్లోకి వస్తున్న కమల గుమ్మంలోనే ఆగిపోయింది ఆశ్చర్యంగా, ఇన్నాళ్ళూ చిందర వందరగా వున్న పెరడు అద్దంలా అలకబడి వుంది. నీళ్ళ పొయ్యిమీద కుంచం గిన్నెలో ఎసరు ఝరుగుతోంది.

వర్ధనమ్మ కూనిరాగాలు తీస్తూ మానెడు బియ్యం ఎసట్లోకి దేవుతోంది. "నాలుగురోజుల ఉపవాసం బాపతు తిండి ఇప్పుడొక్కసారే లాగించేస్తుంది కామోసు ఈవిడ" అని దవళ్ళు నొక్కుకొని చటుక్కున గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది కమల.

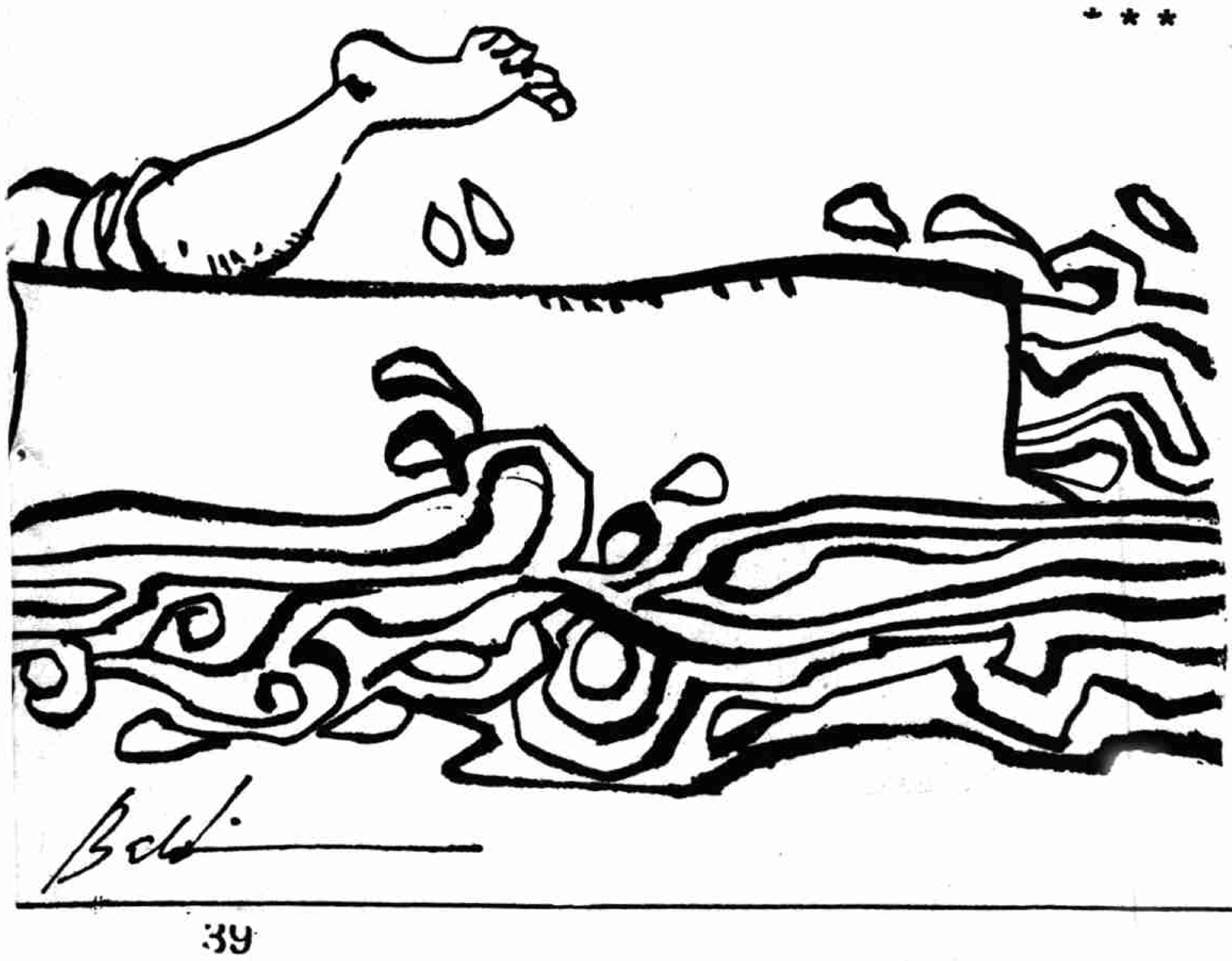

నీళ్ళకోసం పందుంపుల్లను నవులుస్తూ పెరట్లోకి అడుగుపెట్టిన భాస్కరం కూడా ఆశ్చర్యపోయాడు- బామ్మ యింత పెంద రాళ్ళే స్వయం పాకంలోకి దిగినందుకు.

> గోదావరి నురగలతో గలగలమంటూ పరవళ్ళు తొక్కుతోంది. దూరాన్నించి ఆనకట్ట హోరుకు సాయం. గాలిహోరు తోడై చెవులు గింగిర్లెత్తిస్తున్నాయి. గోదావరం చున దూరంగా ఉదయ సూర్యుని తొలికిరణాలు కాంతిని పుంజుకుంటున్నాయి. వర్ధనమ్మకి కళ్ళు మెరిశాయి.

"అవును పాపం. నాలుగు రోజులుగా పస్తుంది. ఆకలి వెయ్యదూ మరి" అని జాలిపడి "బామ్మా! అసలే నీరసించిపోయావు. ఇవ్వాళ కూడా స్వయంపాకం దేనికి. కమలచేత మడిగట్టించి యింత అత్తిసరు వేయించుకోకూడదా? ఎంతని కష్టపడతావు" అన్నాడు.

ఈ మాటలు విన్న కమల అదిరిపడింది- చలిలో తనెక్కడ తల తడుపుకోవలసి వస్తుందోనని. పైగా ఆ కుంచం గిన్నె తనెక్కడ వార్చాలోనని మొగుడి పురమాయింపులకు చివాట్లు వెయ్యడంకోసం "ఏవండీ! ఇలా రండీ, కాఫీ చల్లారిపోతోంది" అని కేకేసింది కమల- ఇంకా కుంపటికూడా అంటించకుండానే.

* * *

"మామ్మగోరూ!" అంటూ రెండు బారల అరిటాకుతో సహా పెరట్లో సిద్ధమయ్యాడు సత్తిగాడు.

"ఒకే ఒక్కనిమిషం కూర్చో. అన్నం వారుస్తాను" అంటూ పొయ్యిదగ్గరికి వెళ్ళింది వర్ధనమ్మ.

మరుక్షణంలోనే మాగయి పచ్చడితో బాటు పెగలుకక్కుతున్న వేడి వేడి అన్నాన్ని గిన్నెలో సగానికి పైగా విస్తట్లో గుమ్మరించింది.

ఆవిరి పెగకు ముఖం దగ్గరగా వుంచి అన్నంబాపతు ఘుమఘుమని ఒక్కసారి పీల్చి ఆవురావురుమంటూ ముద్దను నోట్లో కూరుకొని "మామ్మగారూ! మీ చేతి ముద్దకోసం గోదారితల్లి ఎప్పుడు పొంగుద్దా అని కాసుక్కూచున్నాను" అన్నాడు డెక్కుతూ.

"ఒరేయ్! నెమ్మదిగా తిను. ఇంకా కావలసినంత వుంది" అంటూ నీళ్ళచెంబు సత్తిగాడి పక్కనవుంచి వాడికెదురుగా చతికిలబడింది. సత్తిగాడు తల ఎత్తకుండా విస్తట్లో సరుకు లాగించేస్తున్నాడు.

"ఆ కరుడలా పక్కకు లాగు. ఇంకాస్త అన్నం వడ్డిస్తా" అంటూ గిన్నెను పూర్తిగా వంచేసి పచ్చడి ఘూరాడ్డించింది వర్ధనమ్మ.

సత్తిగాడు ఆకు మధ్యకు అన్నాన్ని తాపీగా దేవుకొని మఠం మార్చి దూకుడు తగ్గించి చిన్నముద్దల్లోకి దిగాడు.

"అదేమిట్రా. అన్నం పారేస్తావా ఏమిటి?"

"సచ్చినా పారెయ్యను. ఈ రుచి సానాసేపు నాలికమీద వుండాలని నెమ్మదిగా తింటన్నానమ్మా"

"ఒరేయ్ భుక్తాయాసంగా వుంటే అరుగుమీద కూర్చొని కాస్సేపు పోయాకే వెళ్ళి ఈదు. పుల్లలు ఇవ్వాళకాపోతే రేపేరుకోవచ్చు"

"తిండానికి నాకాయాసమేటి తల్లీ! ఇంకో ఇంత తినెయ్యగలను. ఆ సత్తుగిన్నెలో ఏముంది"?

"వార్చిన గంజిరా"

"అదికూడా ఇల్లా ఇచ్చేయండి. కాసింత ఉప్పేసుకుని తాగేత్తాను"

మా నాయనే, మానాయనే. ఉండు ఉప్పు తెస్తాను" అంటూ భారంగా లేచి వంటింటికేసి వెళ్ళింది.

* * *

వంటింటి వసారాలో కమల ఏం వండాలో తేల్చుకోడానికి కూరగాయల బుట్ట ముందేసుకుంది. అందులో రెండరటి కాయలు దోరగా ముగ్గున్నాయి. "ఇవి

ముసలావిడ కంటపడితే ఏ దారినపొయ్యే దానయ్యకో ఇచ్చేస్తుంది" అని భయపడి ఆ రెండు బొంతరటి పళ్ళూ చటుక్కున ఉప్పు జాడీలో పడేసి వచ్చి కూర్చుంది.

వర్ధనమ్మ కాళ్ళీడ్చుకుంటూ వంటింట్లోకి వచ్చి జాడీలో చెయ్యి పెట్టింది. చేతికి మెత్తగా ఏవో తగిలితే దీసి చూసింది. అవి బొంతరటిపళ్ళు. "సత్తిగాడు యింకా ఆకలితో వున్నాడు. వాడికిప్పుడో టేసి మరోటి సాయంత్రం పెట్టచ్చు. అయినా యివి ఈ ఉప్పుజాడీలో పడేసుకుంటారా. తెలివి" అని విసుక్కొని ఓ పండు పుచ్చుకొని మరో పండు బియ్యం డబ్బాలో పడేసి చారెడుప్పు తీసుకొని పెరట్లోకి నడిచింది.

సత్తిగాడు ఆఖరి ముద్దకు రాగానే "ఒరేయ్ ఇది కూడా తిను" అంటూ బొంతరటిపండుని విస్తట్లో వడేసింది.

"బొంతరటిపండే. అయ్యబాబోయ్ ఇదంటే నాకెంతో ప్రాణం" అంటూ దాన్నందుకున్నాడు సత్తిగాడు.

"ఒరేయ్ సత్తిగా, ఆయనక్కూడా యిదంటే ఎంతో ఇష్టంరా"

"ఎవర్కండీ, భాస్కరం బాబుకా?"

"కాదురా ఆయన."

"హో. పోయిన పెద్దాయనా?"

"ఛ. నీ మొహం. ఆయన పెద్దాయనేం కాదు, చాలా చిన్న వయస్సు."

"నా వయస్సుంటదాండి"

"నీ వయస్సు పాతిక వుండదూ? నీకన్నా నాలుగేళ్ళు తక్కువే! కండలు తిరిగిన శరీరంతో పుష్టిగా వుండేవారు."

ఇంత ముసలావిడకి అంత చిన్నోడితో పెళ్ళేంటి అనిపించింది. "ఆరు మిమ్మల్ని బాగా చూచుకునేవారా" అని పరామర్శించాడు.

"నన్నొక్క క్షణం కూడా వదిలిపెట్టేవారు కాదురా. ఎప్పుడూ నా కొంగట్టుకే తిరిగేవారు" అంది కంటతడి తుడుచుకుంటూ. "ఏరా! ఇంకో పండు తింటావ్రా!"

"వద్దమ్మా. ఆ ఉప్పు కాత్త గంజిలో యేసియ్యండి తాగేత్తాను."

గంజిగిన్నె ముందుకు నెట్టింది.

గిన్ని చప్పరిస్తూ "మామ్మగారూ! ఎన్నాళ్ళకో ఇలా కడుపునిండా తిన్నా. ఇయ్యాల చూడండి గోదారంతా గాలించి మీ జన్మలో యింక పుల్లల్ని కొనక్కర లేకుండా చేత్తాను" అంటూ గంజిని గడగడ తాగేశాడు.

"ఏరా. మీ అమ్మ కూడు సరిగా పెట్టడం లేదేమిట్రా."

"ఇంకెక్కడమ్మ తల్లీ! నన్నీదిలో పడేసిపోయింది."

"మరి నువ్వెక్కడుంటున్నావు?"

"పైడమ్మతో."

"ఎవరూ! ఆ పిడకలమ్ముకునే పైడమ్మా దాన్ని చేసుకున్నావా?"

"పుల్లలు కొట్టుకు బతికేవోణ్ణి, నాకు పెళ్ళేటండి. అది నన్నుంచుకుందండి" అన్నాడు సిగ్గుతో.

"ఓరినీ! నీకన్నా రెట్టింపేళ్ళుంటాయి దానికి. ఇదేం పొయ్యేకాలంరా?"

మేమిద్దరం యిట్టపడితే మద్దిన ఈవిడకెందుకు అనుకొని వెకిలిగా నవ్వేసి, ముడిచిన ఆకుని చేత్తో పట్టుకొని వీధి తలుపుకేసి చెంగున గంతేసి మాయమయ్యాడు సత్తిగాడు.

వాడి అమాయకత్వానికి జాలిపడింది వర్ధనమ్మ.

* * *

"ఉప్పు జాడీకోసం వెళ్ళింది ముసల్ది. అరటిపళ్ళు కాజేసిందేమిటి చెప్మా" అని జాడీలో చెయ్యేట్టి తడిమింది కమల. అనుకున్నంతా జరిగి నందుకు దీని శిగతరగా అనుకొని దీని సిగెప్పుడో తరిగేశారు అని గుర్తొచ్చి మనసులోనే మరేవో తిట్టుకుంటూ అత్తిసరుకు బియ్యం కోసం బియ్యపుడబ్బాకేసి తిరిగి దానికి మూత లేకపోవడం చూసి " అసలే ఇల్లంతా ఎలకల మయం. ఈ ముసల్ది మూతలన్నీ గడియ గడియకీ తీసిపడేస్తుంది" అంటూ డబ్బాలో చెయ్యేట్టి ఏదో మెత్తగా తగిలితే అది కదిలినట్టుగా భ్రమ కలిగి ఎలకేమోనని భయపడి కెవ్వున కేకేసి ఎగిరి గంతేసింది కమల.

కమల కేకవిన్న భాస్కరం వీధి అరుగుమీంచి వంటింటి వసారా లోకి ఏకా ఏకి దూకాడు. వర్ధనమ్మ కూడా కంగారుగా వచ్చింది. ఏమైందర్రా అంటూ భాస్కరం అసలు విషయం తెలుసుకోకుండానే చిందులు తొక్కేస్తూ కంగారుపడుతున్నాడు. భాస్కరం కంగారు చూసి "ఏమిట్రా, చీంబోతులా, ఏమైందంటే పలకవే" అని గొంతుకు చించుకొంది బామ్మ.

బామ్మ చీంబోతు అన్నందుకు కాదుగాని, పెళ్ళాం విన్నందుకు కోపమొచ్చింది భాస్కరానికి. చిరాకు ఒక్కసారిగా కట్టలు తెంచుకోగా వంకలేనమ్మ డొంకట్టుకు వేళ్ళాడినట్టు "ఏమిటి బామ్మా, అడ్డగాడిదలందర్నీ పిలిచి సంతర్పణ చేస్తున్నావు. దున్నపోతులా వున్నాడా సత్తిగాడు. వాడికి వండి ఎందుకు వడ్డించావ్" అని కేకలేశాడు భాస్కరం.

"వాడేం అప్పనంగా తింటంలేదు గదట్రా, కూలి డబ్బులు బదులు ఇన్ని మెతుకులు పడేస్తే ప్రాణాలకు తెగించి గోదాట్లో ఈది మనకి ఏడాది పొడుగునా సరిపడే వంటచెరకు లాక్కొచ్చి పడేస్తున్నాడాయిరి."

"అయినా రూపాయి పడేస్తే బండెడు పుల్లలొస్తాయి. వాటికోసం ఈ ఎడ్డిచాకిరీ ఎందుకు మధ్య?"

"రూపాయికో పేడు కూడా రాదురా నాయనా! నువ్వు కొనడం మొదలెడితే ఇంతోటి నీ రెండొందల జీతం పుల్లలకే సరిపోదు."

"ఇలా అన్నం అమ్మి పుల్లలు కొనడం మా యింటావంటా లేదు" అని దెప్పిపొడిచింది కమల.

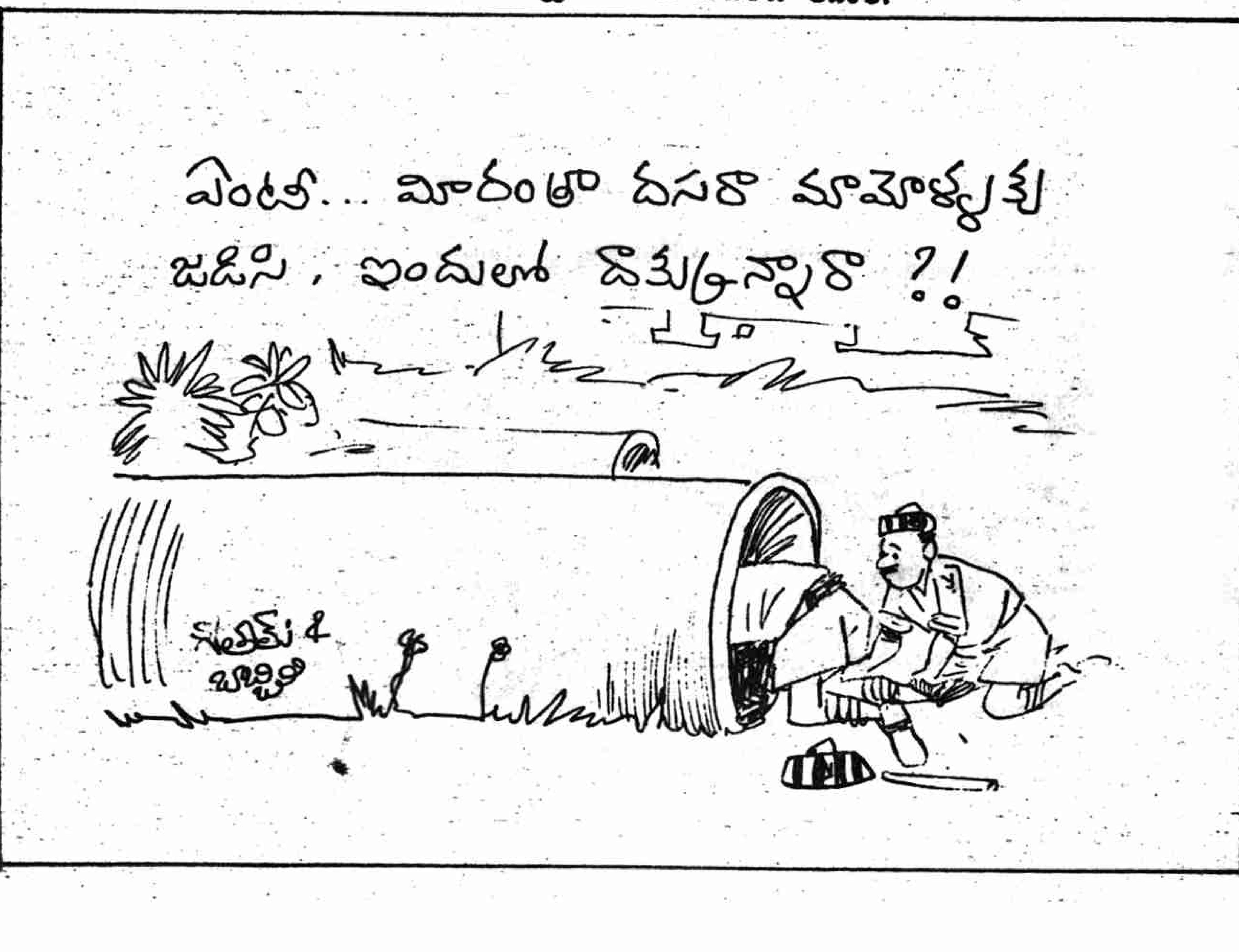

ఆ మాటలను విన్న భాస్కరానికి మరింత అహం తలకెక్కి "చెప్తే వినవూ. నీకు తోచదు. కావలసిన పుల్లలు డబ్బిచ్చి కొనవచ్చులే" అంటూ విరుచుకుపడ్డాడు.

"నే పోయాకలాగే చేద్దువుగాన్లే నాయనా!" అంటూ వీధిలోకి నడిచింది వర్ధనమ్మ.

వర్ధనమ్మకు మనస్సు కష్టపడినపుడల్లా రేవుకేసివెళ్ళి గోదావరిని చూస్తూ కూర్చొం టుంది. చల్లని గోదావరి ఇట్టే ఆమె మనస్సును కుదుట బరుస్తుంది. అలా ఎన్నో ఏళ్ళుగా భరింపలేని కష్టాల నెదు ర్కొనే శక్తి ఆమెకు ఆరు పుష్కరాలుగా ఆ గోదావరే యిచ్చింది.

పొద్దుట్నించీ వంట చెరకు వ్యాపకంలో క్షణం తీరిక లేకుండా హైరాన పడడంతో మరింత అలసి తులసికోటకు చేరప డింది వర్ధనమ్మ. ఎసట్లో తనకో గిద్దెడు బియ్యం పడేసుకోడానికి కూడా ఓపిక లేకపోయిందావిడకి.

"వర్ధనమ్మగోరూ!" అంటూ పెరటి తలుపు తట్టింది పైడమ్మ.

"తర్వాత రావే మడిగట్టుకున్నాను"

"తెల్లారనగా పోయాడా సత్తిగాడు. నాలుగు రోజులనించి లంఖణాలతో మంచాని కంటుకుపోయినోడు. నిన్న రాత్రే కాత్త జొరం తగ్గి మణిసయ్యాడు.

ఆ మాటలను విన్న వర్ధనమ్మ సమా ధానం చెప్పడానికి కూడా ఓపికలేక చెవుల ప్పగించి వూరుకొంది.

"మామ్మగారి కాడకెళ్ళి కాసింత ఊర గాయ పట్రావే. నోరు చేదుగా వుంది అని రాత్రంతా ఒకటే గోలెట్టాడమ్మా. ఈడ క్కాని వచ్చాడా అని సూసిపోడానికొచ్చాను. కాసింత ఊరగాయ పెట్టు తల్లీ మళ్ళా వత్తాను" అని వెళ్ళిపోయింది పైడమ్మ.

"అన్నప్రాసననాడే అర్ధశేరు బియ్యం తినిపించినట్టు పత్యంరోజునే అడ్డమైన తిండీ వాడిచేత తినిపించాను. వాడికేం బెడిసికొ ట్టదు గదా" అని కాస్త ఇదయింది వర్ధనమ్మ "నాకా విషయం ముందుగా తెలిస్తే కదా బాధపడవలసింది" అని సరిపెట్టు కుంది. తన చేతి పట్టెడు మెతుకులకోసం ఇన్ని లంకణాలు చేసి కూడ సాహసించి గోదాట్లో ఈదడానికి సిద్ధమైనాడు. పాపం అని జాలిపడింది "ఓపిక లేకపోతే వాడు ఎందుకు ఈత్తాడు. నాకు ధోకాయిచ్చి ఎక్కడో ఊరేగుతూ వుంటాడు. చచ్చి నాడు" అని నిర్ధారణ చేసుకొంది. "వెర్రిబా గులాడు నిజంగా ఈదడానికి పోయాడేమో అప్రదిష్ట" అనుకొని అనుమానం పడింది. ఆ అనుమానం కాస్తా భయంగా మారింది. ఏదో కీడు శంకించి ఆందోళన పడసాగింది.

సత్తిగాడు గోదావరి ఒడిలో ఎదు రీదడం, దూకుడుగా వస్తున్న దుంగను పట్టుకోవడాని కద్దుపడ్డం, ఆమాంతం నీరసం ఆవహించి ఈదలేకపోవడం, దుంగ బలంగా సత్తిగాడిని ఢీ గొట్టడం, ఆ దెబ్బతో శోషొచ్చి వాడు నిలువునా ముని గిపోవడం, ఈ చావుకు కారణం నువ్వే అంటూ వూరంతా నిలదీయడం, పైడమ్మ శాపనార్ధాలూ, భాస్కరం కమలల దెప్పి పొడుపులూ వంటి వూహలు మనస్సులో పదే పదే తరంగాల్లా మెదలసాగాయి.

"వాడు నిజంగా ఈతకెళ్ళాడేమో పాపం.. వాడిని ఆపకపోతే నిష్కారణంగా ఓ నిండు ప్రాణాన్ని తీసిన దాన్నవు తాను" అని కంగారుగా ఉన్న ఓపికను కూడగట్టుకుంటూ పెరటి తలుపు తీసి గోదావరొడ్డుకేసి నడచింది.

వర్ధనమ్మకు మనస్సు కష్టపడినప్పు డల్లా రేవుకేసి వెళ్ళి గోదావరిని చూస్తూ కూర్చొంటుంది. చల్లని గోదావరి ఇట్టే ఆమె మనస్సును కుదుట బరుస్తుంది. అలా ఎన్నో ఏళ్ళుగా భరింపలేని కష్టాల నెదు ర్కొనే శక్తి ఆమెకు ఆరు పుష్క రాలుగా ఆ గోదావరే యిచ్చింది.

కుండపోతగా కురిసిన వర్షానికి అడుసు దిబ్బలా తయారైన గట్టుమీద కాలు తీసి కాలెయ్యడమే కష్టంగా వున్నా, గోదా వరంతా కలయజూస్తూ బరువుగా శరీరాన్ని గట్టుమ్మట నడిపించసాగింది వర్ధనమ్మ.

గోదావరిలో కొన్ని వందలమంది పుల్ల లకోసం ఈత్తున్నారు. ఎవడ్ని చూసినా సత్తిగాడిలాగే కనపడ సాగాడు వర్ధనమ్మకి. 'సత్తిగా' అంటూ గొంతుకు చించి అరచు కొంటూ సత్తిగాడిగోసం దేవురించసాగింది.

అలా గంటలు గడిచాయి. సత్తిగా డెక్కడా కనపడ్లేదు. వాడు గోదాట్లో మునిగిపోయాడని నిర్ధారణ చేసుకొంది. సర్వం కోల్పోయిన దానిలా, నిస్పృహా, నిరాశ ఆవరించి తిరుగుముఖం పట్టింది.

గోధూళివేళ కావస్తోంది. పొద్దు వాల బోతోంది. బామ్మగారి నవనాడులూ పట్లు తప్పాయి. నోరు పిడచకట్టుకుపోయింది. కళ్లు బైర్లుకమ్మాయి. భారంగా పాదాలు ఇంటికి లాక్కొచ్చాయి. మనసు మనసులో లేదు.

"మామ్మగారు! చూశారా ఎంత పెద్ద మద్ది దుంగని పట్టుకున్నానో" అన్న సత్తిగాడి కేకకు ఈ లోకంలో పడింది వర్ధనమ్మ.

నవ్వుతూ తనవైపుకి వస్తున్న సత్తిగాడ్ని కన్నీటి పొరకుండా చూసింది. నవనాడులూ జలదరించాయి. సంతోషం, దుఃఖం ఒకే సారి ఉప్పెనలా పొంగాయి. బరువైన దిగులు దూదిపింజలా ఎగిరిపోయింది. మనస్సు తేలిక పడింది. వణుకుతున్న చేతులతో సత్తిగాడి తల నిమిరింది.

"ఏమైందే బామ్మా" అంటూ అరుగు దిగాడు భాస్కరం.

"మామ్మగారూ! మీరు బేగా యేడ న్నంపెట్టాలి. నేనీలోగా ఈ చిన్న పేళ్ళను నరికేత్తాను" అన్నాడు సత్తిగాడు.

తల వూపి కొంగుతో కళ్ళ నీళ్ళొ త్తుకుంటూ యాంత్రికంగా పెరట్లోకి నడి చింది.

"అయ్యగోరూ! ఈ దుంగిస్తే షావు కారు రెండొందలిస్తానని అటకాయించబో యాడు. బామ్మగారి చేతి వణ్ణంముందు అదో లెక్కా."

ఈ మాటలు విన్న భాస్కరానికి మతో యినట్టయింది.

* * *

పేళ్ళను నరికి, కుప్పగా పోగేసి చెమ టొత్తుకుంటూ పెరటి గుమ్మం కేసి నడి చాడు సత్తిగాడు.

పెరట్లో తులసికోట వారే చెంగుపర చుకొని పడుకునుంది వర్ధనమ్మ.

పొయ్యి మండుతోంది. ఎసరు అత్తి సరై ఇగిరి మాడుతోంది.

"మామ్మగారూ!" అని పిలిచాడు సత్తి గాడు. మళ్ళీ పిలిచాడు. మళ్ళీ పిలిచాడు. మళ్ళీ మళ్ళీ పిలిచాడు.

గంగా భాగీరథీ సమానురాలైన పర్వత వర్ధనమ్మ శాశ్వతంగా కన్ను మూసిందని ఇరుగుపొరుగువారు నిర్ణయించినదాకా సత్తి గాడు కాని, భాస్కరంకాని నమ్మలేదు.

ఆనాడు జేబులో పైసాలేని భాస్కరం చేత ఆ దుంగ నమ్మగాఅ వచ్చిన రెండొం దలతో సత్తిగాడు కొట్టిన కట్టెపేళ్ళే చితిని పేర్చించాయి అంత్యక్రియలకి.